

2007

Kamionna

Kamionna – wieś w Polsce położona w województwie wielkopolskim, w powiecie międzychodzkim, w gminie Międzychód przy drodze krajowej nr 24 .Kamionna posiadała prawa miejskie w latach 1402-1874 (wznowione w 1638).W latach 1975-1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa gorzowskiego.

DOLINA KAMIONKI

Dolina Kamionki leży w Pszczewskim Parku Krajobrazowym, stanowiąc jeden z dwóch wchodzących w jego skład kompleksów. Objęty projektem ostoi, południowy fragment doliny, leży w gm. Międzychód około 4 km na północ od miejscowości Lewice. Powierzchnia przekracza 100 hektarów, a w jej skład wchodzi fragment doliny obejmujący projektowany rezerwat przyrody (47 ha) oraz leżące powyżej stawy i tereny leśne

Dla odwiedzającego to miejsce pierwszy raz w oczy rzuca się jego uroda i lekka dzikość. Pofałdowany teren, biegnące w dół i górę uliczki Kamionnej, to pozostałość po lodowcu.

Współczesna Kamionna to duża wieś sołecka. Współcześnie, co jakiś czas odkrywa się w tym miejscu pozostałości po wydarzeniach historycznych. A jest do czego wracać. W XIII wieku Kamionna była centrum dystryktu Camone, niektórzy historycy mówią nawet o tzw. czole Opola, czyli dawnej tradycyjnej formy organizacji państwa słowiańskiego. Przypuszcza się, że Kamionna na przełomie XII/XIII wieku przekształciła się w ośrodek miejski. W każdym razie prawa miejskie posiadała przed 1402. Na przełomie XV/XVI wieku zaliczała się do najmniejszych miast w Wielkopolsce. W 14568, Kamionna wsparła wyprawę malborską 3 pieszymi. Prawa miejskie miejscowość ta utraciła dwukrotnie. Po raz pierwszy pod koniec XVI w., najprawdopodobniej wskutek pustoszącego ją pożaru. W 1638, ówczesny

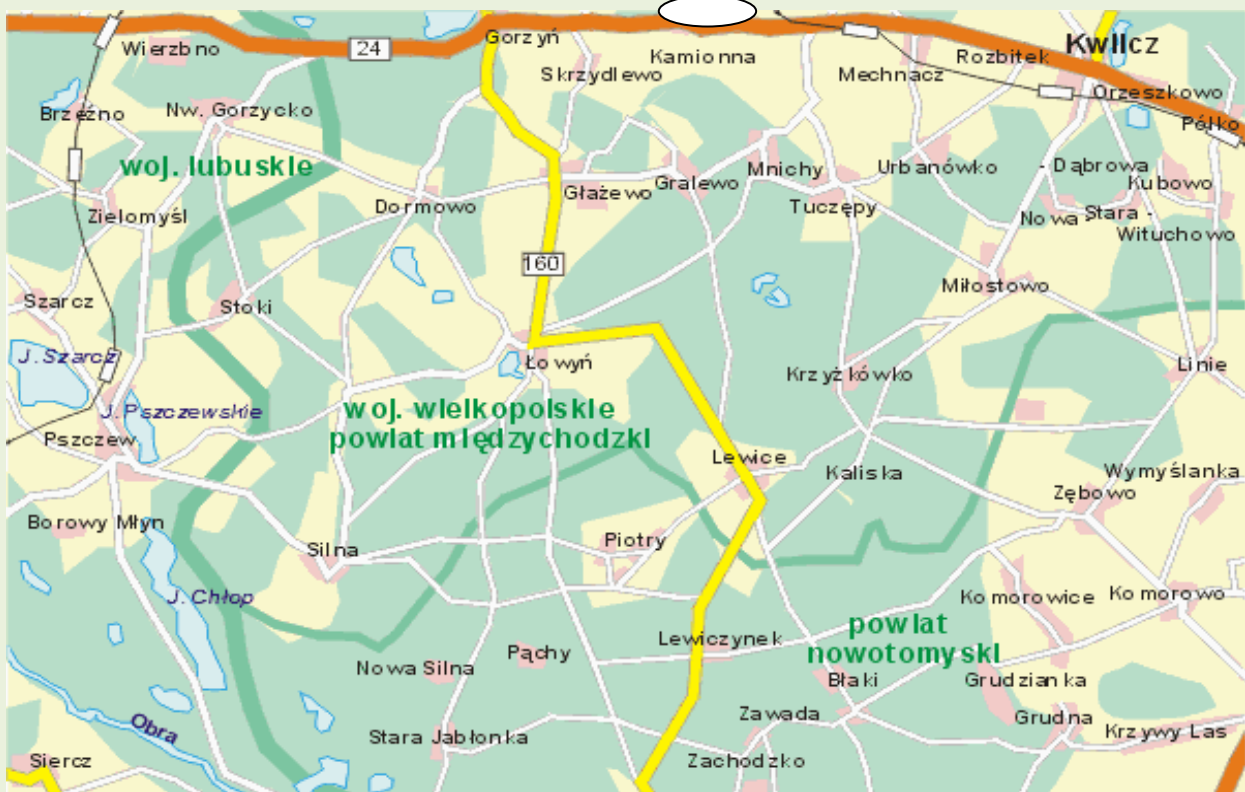

właściciel Kamionnej uzyskał od króla pozwolenie na przywrócenie praw miejskich. Ostatecznie i bezpowrotnie Kamionna utraciła swoje miejskie prawa w 1874. Przyczynił się do tego zastój gospodarczy. Kamionna zapisała się w kronikach walk powstańczych, z okresu powstania wielkopolskiego. To tu w północnej części wsi znajdowały się stanowiska powstańcze.

KLIMATY I OKOLICE KAMIONKI

Pszczeński Park Krajobrazowy został utworzony w 1986 roku. Jego powierzchnia wraz z otuliną wynosi 45 tys. ha. Park składa się z dwóch oddzielnych kompleksów. Większy obejmuje dużą rynną glacialną z największymi jeziorami parku oraz dolinę rzeki Obry. Mniejszy kompleks chroni najcenniejszą przyrodniczo i krajobrazowo część doliny rzeki Kamionki w okolicach Międzychodu. O różnicowaniu przyrodniczym i

czy Kozie Góry. Obszary te porastają przeważnie lasy liściaste i mieszane, szczególnie malownicze w porze jesiennej. W obniżeniach między wzgórzami występują często obszary podmokłe, torfowiska, olsy bądź małe jeziora. Do wsi Brzezie od zachodu przylega rozległy obszar mokradeł zwany "Moczarami brzeskimi". Wraz z ciągnącym się południkowo wałem ozowym stanowią one dogodne siedlisko żółwia błotnego. Od południa do strefy

krajobrazowym decydują trzy podstawowe strefy krajobrazowe: morenowa, sandrowa i dolinna. Strefę morenową charakteryzuje obecność pojedynczych wzniesień, lub ich ugrupowań o często dużych różnicach wysokości względnej ciągnących się wałem od wsi Rokitno aż po Tuczępy. Najwyższym z nich nadano nawet miano gór o ciekawych nazwach. Zdobyć, więc możemy Królewską Górę, Górę Trębacza

morenowej przylega Jezioro Lubikowskie, największe i najgłębsze jezioro Pszczeńskiego Parku Krajobrazowego. Czyste o dużej przejrzystości wody i urozmaiconym dnie często odwiedzane jest przez płetwonurków. Piaszczystą strefę sandrową o powierzchni lekko pofalowanej upiększają liczne wzniesienia (ozy, wydmy, kemy). Szczególnie malownicza jest tu przebiegająca południkowo rynna glacialna, w której

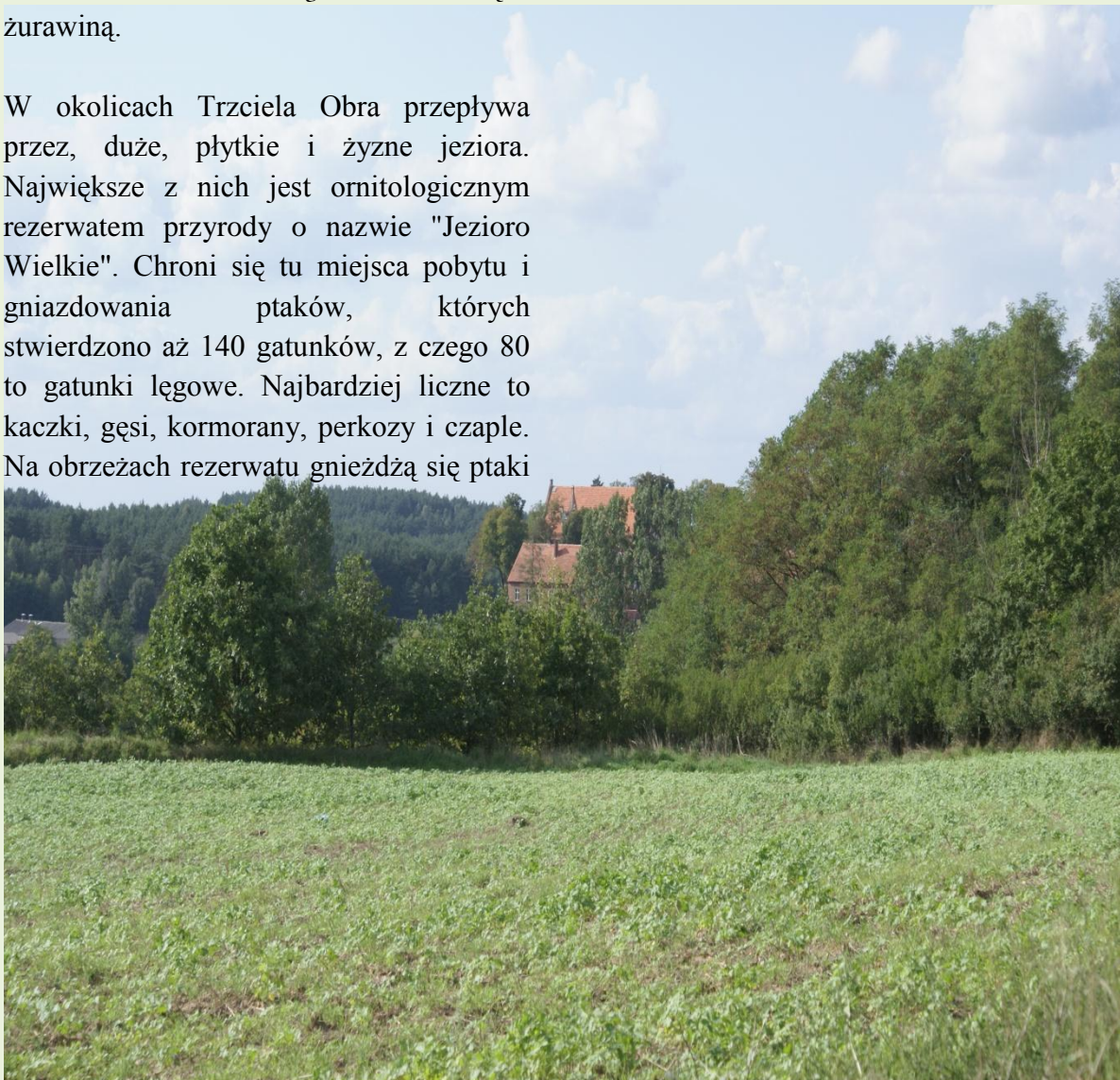
znajdują się duże, czyste i głębokie jeziora: Stołuń, Białe, Szarcz, i Chłop. Urokliwe w tej strefie są również małe, śródleśne jeziora w okolicy Borowego Młyna. Ich ciekawe brzegi i turkusowa barwa wody stanowią wymarzone miejsce dla spacerów.

W południowej części Parku rozciąga się strefa dolinna związana z rzeką Obrą. W jej szerokiej i płaskodennej dolinie występują zarastające starorzecza, rozległe obszary łąk i szuwarów. Stanowią one dogodne siedliska dla bobrów, wydr i piżmaków. W rezerwacie przyrody "Rybojady" chroni się ekosystem torfowiska przejściowego, z występującą m.in. w runie rosiczką, modrzewnicą i żurawiną.

W okolicach Trzciela Obra przepływa przez, duże, płytkie i żyzne jeziora. Największe z nich jest ornitologicznym rezerwatem przyrody o nazwie "Jezioro Wielkie". Chroni się tu miejsca pobytu i gniazdowania ptaków, których stwierdzono aż 140 gatunków, z czego 80 to gatunki lęgowe. Najbardziej liczne to kaczki, gęsi, kormorany, perkozy i czaple. Na obrzeżach rezerwatu gnieźdzą się ptaki

drapieżne: bielik, kania, kobuz, rzmielojad.

Rzekę Obrę we wsi Rybojady piętrzy drewniany jaz iglicowy, wykorzystywany dawniej do regulacji przepływów rzeki. Dolina rzeki Kamionki jest wąska i głęboko wcięta, a jej stromo nachylone zbocza porastają lasy bukowo-grabowe. Dno doliny, blisko rzeki, porastają piękne olsy. Osobliwością tego regionu są łąki. Ich intensywną wiosenną zieleń ubarwiają płaty kwitnących storczyków oraz pełnika europejskiego. W dawnych czasach na rzece Kamionce pracowało aż siedem młynów wodnych. Pozostałości tych budowli spotykamy w Kamiennej, Krzyżkówku czy Papierni

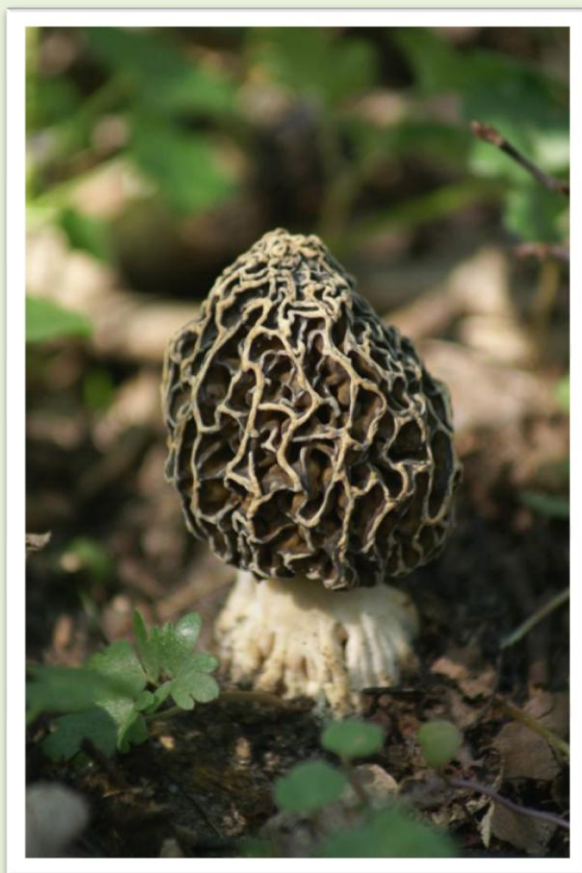
Dolina rzeki Kamionki charakteryzuje się wyjątkową różnorodnością utworów geologicznych co pośrednio wpływa na jej nieprzećiętne walory przyrodnicze. Szczególnie wyróżniają się tu zbiorowiska leśne - dobrze zachowane grądy i olsy. W wielu miejscach zachowały się liczne okazy drzew o wymiarach pomnikowych, w szczególności okazałe buki.

W nielicznych miejscach spotkać można naturalne odnowienie cisa. Interesująco przedstawia się również skład gatunkowy runa. Występuje tu między innymi buławnik czerwony, wawrzynek wilcze łyczo, listera jajowata i podkolan biały. Nierzadko można spotkać też kwitnące okazy bluszczu. Dolina Kamionki to również cenne fragmenty zbiorowisk łąkowych z pełnikiem europejskim. Krawędzie doliny w niektórych miejscach, porastają spore zbiorowiska roślin kserotermicznych.

Doliny niewielkich rzek charakteryzują się ogromnym bogactwem i różnorodnością form ukształtowania i rzeźby terenu, a także olbrzymim bogactwem gatunków roślin i zwierząt. Niestety należą też do ekosystemów wyjątkowo podatnych na wszelkie zmiany i przekształcenia nawet w ich sąsiedztwie. Dolina Kamionki jest

obszarem wyjątkowo zagrożonym. Intensywna hodowla ryb prowadzona na kilku kompleksach stawów przyczynia się

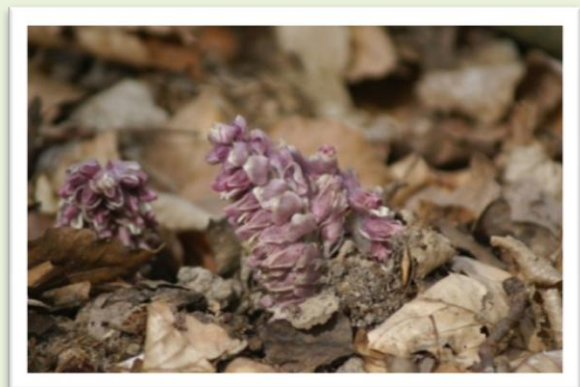

do głębokich, sezonowych zmian hydrologicznych. Olbrzymi ładunek zanieczyszczeń odprowadzany ze stawów do rzeki degradowuje jakość wody oraz eliminuje charakterystyczne dla czystych rzek gatunki roślin i zwierząt. Napelnianie stawów powoduje okresowe braki wody w rzece. Taka działalność stoi w sprzeczności z głównymi celami dla których został powołany park krajobrazowy i powinna zostać systematycznie ograniczana.¹

¹ Stefanek W. 1979. Walory przyrodnicze i krajobrazowe doliny rzeki Kamionki. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 35, 2: 35-42. Stefanek W., Kicińska-Nabzdyk J. 1974. *Roślinność rzeki Kamionki.* (mscr.). Poznań. Stefanek W., Antkowiak W. 1994. *Problemy ochrony przyrody w dolinie rzeki Kamionki.* *Przepl. Przyr.* 5, 3-4: 249-257. A TAKŻE [Za:]http://www.biblioteka.infracom.com.pl/mgkopwim/s_towarzyszenie/kongres/wlodzimierz_lecki.htm

Z rzadkich roślin rosnących na terenie Pojezierza należy wymienić: owadożerne rosiczki – okrągło- i długolistną (torfowiska koło Kukułki, Gorzynia, Zielonej Chojny), goździk siny (m. in. nad jez. Głębozec), ostrołódkę kosmatą (nad Jez. Kłosowskim), bagno zwyczajne (koło Kukułki i Gorzynia), przetacznik ząbkowany (grodzisko nad Jez. Lutomskim), skrzyp olbrzymi (nad Jez. Lutomskim), zimoziół północny (nad Jez. Mierzyńskim), lilię złotogłów (nad Jez. Białokoskim, Jez. Lutomskim i na Czaplich Wyspach), widłak spłaszczony (nad Jez. Lutomskim). Bogata flora pokrywa torfowiska mszarne koło Zielonej Chojny, Gorzynia, Bielska i nad Jez. Mniszym. Rzadki gatunki grzybów zobaczyć można w rezerwacie nad Jez. Lutomskim (m. in. monetkę śluzową i purchawicę olbrzymią).

Równie bogaty jest świat zwierząt. W lasach żyją dziki, jelenie, sarny. Na całym obszarze spotkać można borsuki, a w okolicach Sierakowa – daniela. W Buczynie Lutomskiej żyją popielice – drobne gryzonie wpisane do Polskiej czerwonej księgi zwierząt jako gatunek zagrożony wyginięciem. Duża liczba jezior sprzyja ptakom wodno-błotnym. Obok gatunków ogólnie znanych na uwagę zasługują: bocian czarny, tracz długodzioby, gągoł krzykliwy, czapla siwa, kormoran, żuraw, łabędź niemy, kraska, z drapieżników zaś – kania czarna, sokół wędrowny, a opodal leśniczówki Kukułka i koło Mościejewa gnieździ się orzeł bielik. Na Czaplich Wyspach mają swoje gniazda orzeł rybołów i kania ruda. W ostatnich latach bardzo rozprzestrzeniły się kormorany, mające swoje kolonie m. in. na

wyspach jezior Wielkiego i Chrzypskiego. Są one poważnymi szkodnikami w gospodarce rybackiej. Na Pojezierzu spotkać można niejadowitego węz gniemosza miedziankę, a częściej zaskrońca i parę gatunków jaszczurek: zwinkę żyworodką i padalca. W głębinach Jez. Śremskiego i Jez. Gorzyńskiego żyją ryby głębin – sieja i sielawa – wymagające głębokich i czystych wód. W rezerwacie nad Jez. Lutomskim spotkać można kilka gatunków ślimaków, m. in. świdrzyka i ślinika leśnego.

2001 / 5 / 8

NA RZECZ KAMIONNY

W trosce o ochronę tego wyjątkowego miejsca, ale i w celu uhonorowania 750 lecia Kamionny, powołano do życia Fundację działającą na rzecz zorganizowania obchodów alokacji wyżej wymienionej miejscowości, propagowania historii Kamionny oraz rozwoju wspólnoty lokalnej. Inicjatorem powołania fundacji był wywodzący się z Kamionny Henryk Paech.

Owo pokazywanie światu Kamionny zrealizowane ma być poprzez przebudowie Centrum – Sportowo - Rekreatywnego, oświetlenie kościoła najstarszego zabytku Pojezierza, wydanie książki o Kamionnie, organizowanie jarmarków, czy też pochwalenie się tzw. Berami, czyli zapustnym zwyczajem, przypisany tylko temu miejscu. Praca fundacji opiera się na pracy społecznej. Od sierpnia 2007 roku rozpoczęto tworzyć też nowa tradycję, a mianowicie organizować rajdy po dolinie rzeki Kamionka. Działanie to ma pojawiać się cyklicznie, a wszystko po to by rozślawiać walory turystyczno-rekreacyjne.

Niezwykle ciekawa inicjatywa jest powołanie do życia Centrum Edukacji Regionalnej i Przyrodniczej w Mniszkach. Na otwartej już ekspozycji można znaleźć dawne narzędzia rolnicze, warsztat wiejskiego kowala, szewca, garncarza, i bednarza. Centrum zajmuje pomieszczenia folwarcznych zabudowań. Niewątpliwie za kilka lat, kiedy wszystkie skrzydła zostaną oddane do oglądania, będzie to miejsce ciekawych lekcji z historii, tradycji, rzemiosła.

Foto: Jolanta Klawe, Mirek Paech
Łamanie: KB

